

MANUEL BRUNET, UN PERIODISTA POLIÈDRIC

En intentar explicar la seva figura cal tenir en compte que ens trobem davant d'un home complex, valorat al llarg dels anys de forma molt diversa.

La figura del periodista Manuel Brunet (Vic, 1889 – Figueres, 1956) ha estat durant molts anys de difícil aproximació. Les vicissituds de la seva trajectòria personal i professional sovint han emmascarat una carrera periodística d'alt nivell, i el personatge ha estat projectat injustament al pou de l'oblit. El present article ofereix un perfil biogràfic actualitzat d'aquest membre rellevant del periodisme català.

FRANCESC MONTERO I AULET > TEXT

Domènec Guansé el va definir com un personatge «efervescent i pirotènic», i Josep Pla va afirmar que era un «catalanista integral», «excel·lent escriptor», tot i que «taciturn i sagristanesco» i «dominat per la follia de parlar clar». Amb aquest punt de partida, i aprofundint en l'anàlisi del personatge, podem apuntar d'entrada que aquest destacat periodista es va caracteritzar per ser apassionat, impetuós i amant de les polèmiques, però a la vegada fidel a uns ideals pels quals va lluitar aferrissadament.

Entre la vocació i la professionalització

Manuel Brunet va néixer el 10 de juny de 1889 a Vic. Estudiant del Seminari, amb disset anys va interessar-se per l'escriptura, i va col·laborar a la *Gazeta Montanyesa*. La *Biografia de Jaume Balmes i Urpià*, el 1910, i les proses poètiques

noucentistes *Transformacions* –signades amb el pseudònim Hermes–, que van guanyar els Jocs Florals de Girona de 1911, van ser les seves primeres obres.

Abans de ser ordenat sacerdot, es va convèncer que la seva vocació no era l'eclésiàstica sinó la literària. De tarannà «atormentador i inquiet» en l'escriptura, com deia Lluís G. Pla el 1913, es va traslladar a Barcelona per fer-se un nom com a escriptor. Allà va començar a freqüentar les tertúlies de l'Ateneu, va participar en nombrosos Jocs Florals i va publicar articles a *La Veu de Catalunya* –que signava amb el pseudònim Josep M. de Pedralbes–, *Catalunya*, *La Revista de Catalunya...* buscant sempre l'acceptació dels noucentistes.

Josep Pla va afirmar que era un «catalanista integral», «excel·lent escriptor», tot que «taciturn i sagristanesco»

Malgrat tot, necessitava una professió estable, per forjar-se un futur i satisfer el seu temperament gormand, propi d'un «menjador extraordinari, d'una voracitat metòdica i carnívora», segons deia Nèstor Luján. Va provar fortuna com a periodista, i entre 1916 i 1919 va anar saltant de *La Publicidad* a *Las Noticias*, a més d'ingressar a l'agència de notícies Havas-Fabra. Es va especialitzar en crònica internacional –«descarbolant telegrams», com deia ell mateix– i va fer amistat amb Andreu Nin, que va influir en la seva conversió a l'ateisme. A partir de 1924 i fins al 1931 va publicar a *Las Noticias* unes cròniques de l'estranger amb el pseudònim Omar, i el 1927 va col·laborar ocasionalment a *La Nau*. Després d'aquest periple arauyat es va establitzar, a banda de recuperar la fe.

Rodamón de les redaccions barcelonines i paradigma del periodisme de taula, quan Acció Catalana va comprar *La Publicitat* Manuel Brunet va rein-

>> A dalt, retrat de joventut, i a la dreta, Manuel Brunet a la seva taula d'escriptura de Vic. A sota, portada d'El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries (Ed. Diana, 1925).

gressar-hi, tot i que no va signar els articles fins al 1928. Se sentia plenament identificat amb la ideologia de la publicació, catalanista, progressista i republicana, i va anar guanyant-hi pes. El reconeixement li va arribar el 1929, en ser nomenat director de *Mirador*, el millor setmanari fet mai en català, càrrec que va ocupar fins al 1931.

Amb la proclamació de la República, Manuel Brunet creia acomplertes les aspiracions sobiranistes dels catalans, i va celebrar joïós l'esdeveniment, tot i que mantenia certes reserves sobre el futur, gràficament expressades en l'article «Primavera de meravelles» (18 d'abril): «Govern Català! República Federal! (Serà veritat?) Primavera! [...] Tot passejant, contemplant el port i la gran bandera catalana de la torre de Jaume I, anava pensant que s'havia obrat un gran prodigi dintre meu. Havia nascut en mi un home nou. L'home vell, que havia rebut una educació familiar separatista i que la transmetia als seus fills, començava a sentir-se perplex. L'home que espiritualment se sentia separat, que ni llegia diaris de Madrid per principi i que té una

idea molt vaga de la literatura moderna espanyola, l'home sense pàtria s'enternia –fenomen inesperat!– veient la tropa de la República. [...] L'home nou se sentirà orgullós de dir-se espanyol. Però, entretant, i fins que les Corts d'Espanya no reconeixin la nostra llibertat, l'home vell vetllarà les armes tot enrobustint l'home nou. I si la República no se sentia capaç de resoldre aquest problema de llibertat, d'intel·ligència i de bona voluntat, l'home vell mataria i ventaria les cendres de l'home nou».

El periodista va nedar a contracorrent durant bona part de la seva trajectòria professional, i va sofrir una certa inadaptació a l'ordre de coses establert

L'home vell va haver de matar l'home nou, fruit del profund desengany provocat pel poc respecte que va demostrar Madrid envers Catalunya i per l'impuls de polítiques laïcistes per part del Govern de la República i de la Generalitat. A tot això, cal afegir-hi l'«Afer Bloch» destapat per Brunet el

>> **Manuel Brunet**
en un retrat de Lluçia Costa.

>>> **Manuel Brunet i**
M. Teresa Mayor, el dia
del seu casament (1924).

novembre de 1931, un escàndol d'especulació monetària sobre la pesseta amb alts càrrecs del Govern implicats. La nit del 3 al 4 de febrer de 1932, dos homes es van venjar donant-li un fort cop de porra al cap. El periodista va certificar així la incapacitat del Govern per garantir l'ordre al país, i aquest factor, unit al problema religiós, va motivar en ell una nova conversió.

Periodista independent

Si una característica defineix el tarannà de Manuel Brunet és la independència de criteri, a vegades interpretada en termes de variabilitat de caràcter, tal com feia de forma caricaturesca Jaume Passarell: «Va canviar contínuament de jeia. I no solament això, sinó que cada vegada canviava, també, de pensament. Li passava, per exemple, que si al matí era liberal, a la tarda ja s'havia tornat conservador i l'endemà ja era extremista. I cada vegada d'una manera exaltada, si no encesa». El periodista va nedar a contracorrent durant bona part de la seva trajectòria professional, i va sofrir una certa inadaptació a l'ordre de coses establert. Cal dir, però, que això era fruit de la

seva complexitat ideològica. Arran de l'agressió, i com que la República no satisfia les esperances dipositades, va adonar-se que militava en un partit amb el qual no s'identificava. La seva ideologia era catalanista i catòlica i, a més, s'havia tornat conservadora, partidària de l'ordre social. Assumint aquesta premissa, va abandonar Acció Catalana i *La Publicitat*, i al cap d'uns mesos va ingressar a la Lliga Catalana i al seu diari, *La Veu de Catalunya*. Tal com va dir Domènec Guansé, des d'aquesta posició Brunet va fer gala del seu «esperit melodramàtic, apte per crear afers, desfermar campanyes, commoure i sacsejar l'opinió», i va atacar incansablement els adversaris de la Lliga amb el seu particular estil mordaç i agressiu.

El canvi de partit va ser interpretat pels seus detractors com una traïció, i

Les seves cartes dels primers anys de la postguerra ofereixen el retrat d'un home patètic, completament derrotat, incapaç de refer-se

davant d'això Manuel Brunet va reaccionar amb impetuositat, defensant les seves conviccions des de *La Veu*. El 9 d'agost de 1933 va escriure: «Me'n vaig anar d'un diari d'on no me n'hauria tret ningú si m'hagués aclimatat a la tàctica de l'empresa nova, fent constar per carta que no estava conforme amb la política religiosa ni amb el catalanisme del partit que representava. [...] Havia dit davant tota la redacció que si el diari defensava les lleis laiques me n'aniria i ho vaig complir a l'instant. Quan vaig haver presentat la dimissió estava bastant preocupat. I creient-me madur per escriure a *La Veu de Catalunya* vaig sol·licitar si em volien llogar sense condicions. [...] I escrivint el que escric, amb una llibertat que no havia tingut mai i que a mi mateix m'admira, crec defensar el que és just».

L'esclat de la Guerra Civil va suposar per a Brunet un cop insalvable. Després d'un temps amagat, el 1937 va fugir primer a França i després a Montreux (Suïssa) i Roma, a les ordres de Francesc Cambó. En tornar a Barcelona, el 3 de novembre de 1939, l'escenari havia canviat radicalment. En principi era un vencedor, però com a catalanista, la

repressió de què era objecte la cultura catalana el convertia en vençut. Ho havia perdut tot, i es va refugiar a l'Empordà. Fent un esforç per sobreposar-se, i amb la necessitat de garantir la supervivència de la seva família, es va resig-nar a escriure en castellà amb el nom de Romano per a la revista *Destino*, on va recuperar la seva especialització en política internacional i va analitzar la Segona Guerra Mundial i els primers anys de Guerra Freda des d'un prisma anticomunista, ultracatòlic i, a partir de 1942, proaliat. Les seves cartes dels primers anys de la postguerra ofereixen el retrat d'un home patètic, completament derrotat, incapaç de refer-se. La mort del seu fill gran, el 1943, el va acabar d'enfonsar. Malgrat tot, gràcies a la consolidació de la seva posició a *Destino* i l'ajut del seu amic Carles Sentís, va recuperar el prestigi i la confiança, i va ser contractat com a col·laborador per *La Vanguardia*. Durant aquells anys també va tornar a escriure llibres -catòlics-, i és significatiu que tan aviat com la censura franquista va permetre l'aparició d'alguns llibres en català, Manuel Brunet va publicar el recull d'articles *Cada dia és festa* i el *Salteri de la Mare de Déu de Montserrat*, la qual cosa demostra la seva total adhesió a la llengua catalana.

>> *El grup de Destino a Palamós: Josep Pla, Manuel Brunet, Joan Teixidor i Josep Vergés.*

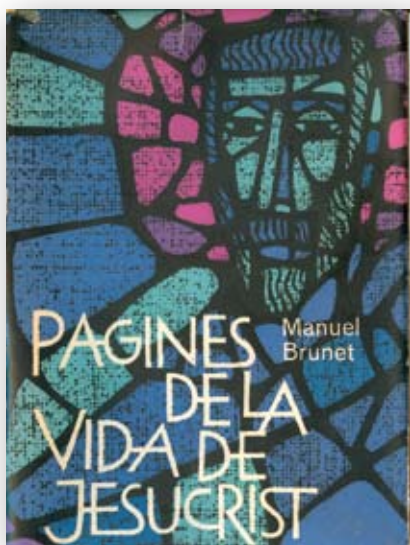
A la dreta, Manuel Brunet i el pintor Jacint Conill, al claustre de Santa Maria de Vilabertran (1945).

El 1954 Manuel Brunet va tornar a perdre una feina per insubmissió a l'ideari de l'empresa. *La Vanguardia* li va encarregar un article commemoratiu del quinzè aniversari de l'«alliberament» de Barcelona, proposta que va declinar. Per explicar els motius de la negativa, el 10 de febrer de 1952 va enviar una valenta carta al director, el franquista Luis Galinsoga, que deia el següent sobre els vençuts: «El día de la liberación, muchos de estos amigos -y le diré casi todos- tuvieron que huir; muchos tenían intereses aquí: tenían su hogar, algunos su familia, hijos pequeños, una vida ya establecida,

y tenían que dejarlo todo e irse hacia lo desconocido; [...] algunos se despidieron de mí casi llorando. Se dirá acaso, según la manera como se mire, que se trataba de rojos y que tenían lo que merecían; ésta es, cuando menos, una opinión corriente cuando se trata de enjuiciar tales casos. Por mi parte, no lo veo así: yo no sé lo que eran en lo político: eran en su mayoría hombres enamorados de un ideal, tal vez ciegos, obstinados; todo lo que se quiera, pero [...] en lo particular, puedo afirmar que eran personas excelentes, algunos dignísimos, hombres que no habían cometido ningún crimen, hombres que [...] por encima de todo, mantenían su fidelidad a un viejo ideal y por él iban ahora a padecer. [...] Por encima de nues-

La donació del fons de l'autor a la Universitat de Girona contribuirà a rescatar de l'oblit un membre important de la generació d'or del periodisme català

>> **Manuel Brunet**
absort en la lectura.
A dalt, la seva obra
pòstuma.

tras disensiones, por sus virtudes personales, por su bondad –hasta por aquella fidelidad a un ideal, sea el que sea, que siempre he admirado en los hombres–, y sobre todo, por su desgracia, nuestra amistad continuó intacta, y con algunos, dura todavía». La carta acabava així: «Yo creía que había entrado en *La Vanguardia* por mis méritos como escritor, [...] y nunca creí que a ello hubieran de mezclarse, en el campo de las ideas, sumisiones y dependencia a las que siempre me ha costado someterme».

Empordanès d'adopció

Manuel Brunet va mantenir una estreta relació amb l'Empordà. El 1924 es va casar amb M. Teresa Mayor, de Castelló d'Empúries, amb qui va tenir dos fills. Podem hipotetitzar que l'enamorament i el festeig estan narrats a la seva obra més destacada, *El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries* (Diana, 1925), narració que conta de forma desidealitzada l'arribada dels grecs a la costa empordanesa. El llibre va tenir bona acollida –Rossend Llates el qualificava «d'un català perfecte i d'un humor *sui generis*»– perquè s'allunyava dels temes classicitzants de l'època, que identificaven l'Empordà, i de retruc Catalunya, amb una Grècia ideal. Posteriorment, l'any 1943, va incorporar a l'edició castellana del mateix llibre l'assaig «L'Empordà i els empordanesos». Histrió imprevisible i mestre de les joves generacions

de periodistes, durant la postguerra va fer famoses les tertúlies del casino Sport figuerenc i va col·laborar a *Ampurdán*, *Canigó* i *Vida Parroquial*, a banda de destacar com a activista cultural: va promoure el monument a Pep Ventura o la creació del Museu de l'Empordà a Figueres i va formar part del primer Patronat de Santa Maria de Vilabertran. La seva admiració per l'Empordà era intensa, i va aconseguir plasmar-la en l'assaig laudatori que li va dedicar, on va escriure: «L'Empordà és un paisatge de primera i una terra de primera, una història de primera i una gent de primeríssima. [...] Ben mirat, està massa bé i tot, l'Empordà».

Manuel Brunet va ser un personatge polièdric, amb moltes arestes, que permeten abordar-lo des de perspectives diferents i fer-ne lectures diverses, totes vàlides, però segurament parcials. Di-

versos autors han intentat rescatar-lo, però calia un estudi aprofundit per treure l'entrellat de les aparents contradiccions i valorar el periodista en tota la seva dimensió. Recentment, la seva família, de Castelló d'Empúries, ha cedit a la Universitat de Girona el fons de l'autor: la seva biblioteca, els articles publicats i l'arxiu epistolar. Aquest valuós gest contribuirà a rescatar de l'oblit un dels analistes de política catalana i estrangera més destacats de la primera meitat del segle XX, un home repudiat per tots els bàndols –la qual cosa va eclipsar la seva categoria professional–; en definitiva, ajudarà a fer justícia a la memòria d'un membre molt important de la generació d'or del periodisme català.

Francesc Montero i Aulet
és filòleg.

Les seves cartes dels primers anys de la postguerra ofereixen el retrat d'un home patètic, completament derrotat, incapaç de refer-se

PER SABER-NE MÉS

Jordi Pla, «L'empordanès de Vic», *Revista de Girona*, núm. 138, gener-febrer 1990.